

RAPPORT

Förskoleorganisa tionen Gotland

Fastställt av [barn- och utbildningsnämnden](#)
Framtagen av [utbildnings- och arbetslivsförvaltningen](#)
Datum 2025-11-07
Ärendenr BUN 2024/496
Version 2.0

Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

Innehåll

Förskoleorganisationen Gotland	1
1. Nulägesrapport	3
1.1. Påverkan på förskoleorganisationen som helhet	3
1.1.1. Norra Gotland	4
1.1.2. Norra Visby	4
1.1.3. Östra Visby	5
1.1.4. Västra Visby	5
1.1.5. Sydöstra Visby	6
1.1.6. Södra Visby	6
1.1.7. Mellersta Gotland	7
1.1.8. Södra Gotland	8
2. Bedömning	8
2.1. Helhetsperspektivet på Förskolan Gotland	8
2.2. Slutsats	9
3. Konsekvensanalys i ett tvärperspektiv	10
3.1. Miljömässig hållbarhet	10
3.2. Social hållbarhet	10
3.3. Ekonomisk hållbarhet	10
3.4. Jämställdhetsperspektiv	10
4. Utveckling för att möta utmaningarna med en åldrande befolkning	11
5. Referenser	12

1. Nulägesrapport

I Sverige är det en pågående trend med minskat barnafödande vilket även gäller för Gotland. För Gotland innebär det en utmaning att balansera den ökande mängden äldre befolkning medan antalet barn minskar. Förskolan Gotland kommer fortsätta att minska i antal barn fram till 2034 och det här påverkar förskoleorganisationen över hela ön och är mer eller mindre kännbart för Förskolan Gotlands olika förskoleområden med dess förskolor. Förvaltningen kommer här att redovisa de utmaningar som följer med ett vikande barnunderlag men även beskriva de strategier som behövs för att fortsätta vara en kvalitativ och stark organisation.

Nedan kommer en presentation av varje förskoleområde. Tabellerna visar hur många förskolor det finns i området samt hur många avdelningar förskolorna är byggda för. Inom förskolan används termerna avdelning och grupp för att organisera barnen och skapa en strukturerad miljö för deras lärande och utveckling. En avdelning är den barngrupp där ett barn huvudsakligen tillbringar sin tid under förskoledagen. Avdelningen kan bestå av flera mindre grupper av barn.

Tabellerna kommer visa hur antal avdelningar minskar i takt med att barnantalet sjunker. I tabellerna används en beräkningsmodell där en avdelning motsvarar 20 barn. Efter varje områdestabell följer en beskrivande text kring utmaningarna för området. Det kommer även i slutet att vara en övergripande text med tankar utifrån helhetsperspektivet, förslag på lösningar samt problematisering kring de olika alternativ som ges.

1.1. Påverkan på förskoleorganisationen som helhet

Det vikande barnantalet påverkar hela förskolans organisation, dock påverkas vissa områden mer än andra. Förskolan Gotland har de senaste åren närmat sig rikets snitt kring barn per årsarbetare för att uppnå en budget i balans. Under 2022 och främst 2023 har barn per årsarbetare förändrats på grund av det drastiskt minskade barnantalet. Det innebär att under 2023 hade Förskolan Gotland 4,4 barn per årsarbetare jämfört med riket; 5,1 barn per årsarbetare. För en budget i balans för helheten krävs det minst 5,2 barn per årsarbetare i snitt. Det innebär att förskolor i Visby har fler barn per årsarbetare än utanför Visby för att skapa ekonomisk bärighet. Oavsett hur väl verksamheterna försöker anpassa sig till kostymen finns det en gräns för hur få medarbetare som behövs för att verksamheten ska kunna hålla öppet och bedriva en trygg, kvalitativ och kompensatorisk verksamhet. Att ha många förskolor med få avdelningar är kostsamt då det är personalkrävande för att kunna upprätthålla öppettider på 12 timmar.

Nedan beskrivs hur respektive område påverkas samt varför de påverkas som de gör.

1.1.1. Norra Gotland

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT 25	Aktiva avd VT 26	Aktiva avd HT 26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Fårösund	3	1	1	0	0
Lärbro	3	2	2	1,5	1
Slite	5	3	3	2	2
Fole	3	2	2	2	2
Stenkyrka	3	2	2	2	2
S:a	17	10	10	7,5	7
Förändrat värde	0	-7	-7	-9,5	-10
Minskning antal avdelningar i procent	0%	41%	41%	56%	59%

Norra Gotlands förskoleområde kommer mer än halveras i storlek fram till 2034 om befolkningsprognosen inte förändras. För området motsvarar 59 procent en minskning med 10 avdelningar där både Fårösund och Lärbro på sikt kommer att vara förskolor med endast en (1) avdelning var. Fårösund har redan i dagsläget ett lågt antal barn som ger påfrestningar på områdets ekonomi.

Slite förskola är ursprungligen planerad för en kapacitet med fem avdelningar och kommer att redan hösten 2026 ha två avdelningar.

I förskoleområdet finns en förskola som eventuellt kan få motsatt problematik. Fole förskola ligger i ett område där det både har släppts tomter och finns planlagt för fler tomter inom närtid. Dock är det svårt att veta om det blir barnfamiljer som flyttar dit.

Dessa förskolor är av väsentlig betydelse för de föräldrar som bor på Norra Gotlands nordligaste delar.

1.1.2. Norra Visby

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT 25	Aktiva avd VT 26	Aktiva avd HT 26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Väskinde	6	6	6	6	6
Storken	3	3	4	4	2
(Språkförskolan)	2	2	2	2	2
Forellen	5	4	4	3	3
Persgränd	3	2	0	0	0
S:a	19	17	16	15	13
Förändrat värde	0	-2	-3	-4	-6
Minskning antal avdelningar i procent	0	11%	16%	21%	32%

Vid årsskiftet 2025/2026 avvecklas förskolan Persgränd (BUN 2025/900) och barnen har placerats på förskolan Storcken. Förskolan Storcken har idag fem avdelningar varav två idag är för språkförskolans verksamhet. Den här förskolan har redan tidigare minskat med två avdelningar i och med att ett tillfälligt bygglov för en paviljong löpte ut 2018.

Väskinde är ett område som likt Fole är svårt att förutse behovet av platser då det även här byggs bostäder.

1.1.3. Östra Visby

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT25	Aktiva avd VT26	Aktiva avd HT26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Endre	3	3	3	3	2
Vitkålen	5	3	4	3	3
Blå Huset	5	4	4	4	3
Glasmästaren	3	3	3	3	3
Skräddaren	2	2	2	2	2
Klubbsvampen	4	0	0	0	0
S:a	22	15	16	15	13
Förändrat värde	0	-7	-6	-7	-9
Minskning antal avdelningar i procent	0	32%	27%	32%	41%

Östra Visby har under sommaren 2025 avvecklat förskolan Klubbsvampen och dessa barn har placerats på Blå Huset. Under sommaren 2025 tillkom även förskolan Glasmästaren respektive Skräddaren till området.

Östra Visby är ett av de förskoleområden i Visby som minskar mest i antal barn. Minskningen består av fyra till fem avdelningar vilket motsvarar en hel förskola. I området finns även Endre förskola som i likhet med Fole förskola just nu har en beräknad tillväxt.

1.1.4. Västra Visby

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT25	Aktiva avd VT26	Aktiva avd HT26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Linden	2	2	2	2	0
Asken	3	3	3	3	3
Humlan	2	3	3	3	4
Heden	1	1	1	2	2
Törnekvior	5	5	5	5	4
Kabyssen	6	3	4	3	3
S:a	19	16	17	18	16
Förändrat värde	0	-3	-2	-1	-3

Minskning antal avdelningar i procent	0%	16%	11%	5%	16%
--	----	-----	-----	----	-----

Västra Visbys förskoleområde har präglats av omfattande bebyggelse de senaste åren och bedöms därför ha en stabil tillförsel av barn under överskådlig tid. Linden kommer att avvecklas årsskiftet 2026/2027 när renoveringarna i av Humlans lokaler är färdigställda. Heden kommer under 2026 att utökas till två avdelningar efter det inriktningsbeslut och ramtillskott som beslutats tidigare.

Förutom Kabyssen som har ett något minskat barnantal är Västra Visby ett stabilt område.

1.1.5. Sydöstra Visby

Sydöstra Visbys förskoleområde har under sommaren 2025 avvecklats. Förskolorna inom området har fördelats ut i andra områden. Undantaget är Bryggarens förskola som avvecklats under sommaren 2025.

1.1.6. Södra Visby

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT25	Aktiva avd VT26	Aktiva avd HT26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Myran	3	3	3	3	3
Ängen	1	1	1	2	1
Bullerbyn	4	3	3	3	3
Bogen	3	3	3	3	3
Torpet	5	3	3	3	3
Korallen	3	3	3	3	3

S:a	19	16	16	17	16
Förändrat värde	0	-3	-3	-2	-3
Minskning antal avdelningar i procent	0	16%	16%	11%	16%

Södra Visbys förskoleområde är ett stabilt område med jämn tillförsel av barn. Förskolan Korallen minskade till hösten 2024 som en påföljd av att ett tillfälligt bygglov för en paviljong går ut vilket gör att inga fler anpassningar behövs utifrån nuvarande befolkningsprognos. Områdets förskolor som ligger i Visby har kö och kan hela tiden fylla på när barnen går över till förskoleklass.

1.1.7. Mellersta Gotland

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT25	Aktiva avd VT26	Aktiva avd HT26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Dalhem	4	3	3	3	2
Vänge	3	3	2	1,5	1
Eskehem	2	0	0	0	0
Klinte	6	4	5	4	4
Sanda	5	4	4	4	3
Kungshallén	4	3	3	3	2
Skogsgläntan	3	2	2	2	1
S:a	27	19	19	13,5	13
Förändrat värde	0	-8	-8	-13,5	-14
Minskning antal avdelningar i procent	0	30%	30%	50%	52%

Mellersta Gotlands förskoleområde är ett av de områden som drabbas mest av det minskade barnantalet. Området har under några år haft ett stort tryck på antalet förskoleplatser, främst i Roma, Klinte och Sanda, men har de senaste åren haft ett kraftigt minskat barnantal. Enligt befolkningsprognosen kommer området behöva minska med ytterligare fem avdelningar till och med 2034. Under sommaren 2025 avvecklades förskolan Eskehem, majoriteten av vårdnadshavarna önskade placering för sina barn i Sanda.

Vänge som tidigare har varit en förskola med ett litet plusresultat går nu minus. Föregående år behövde förskolan utöka med en extra avdelning, men till hösten 2026 kommer det

endast finnas barn till 1,5 avdelning enligt prognosen. Det innebär att Vänge hamnar på ett minusresultat på cirka 1 miljon kronor 2026. Även förskolorna i Roma ser ut att minska kraftigt i barnantal, vilket innebär att barnen i Vänge skulle kunna placeras i Roma till hösten 2026.

1.1.8. Södra Gotland

Enhet	Totalt antal avdelningar	Aktiva avd HT25	Aktiva avd VT26	Aktiva avd HT26	Aktiva avd enligt prognos 2034
Havdhem	2	2	2	2	2
Öja	2	1	1	0	0
Hemse Mullvaden	3	3	3	3	3
Hemse tallen	4	4	5	4	4
Hemse Högby	3	3	3	3	2
Garda	2	2	2	2	2
S:a	16	15	16	14	13
Förändrat värde	0	-1	0	-2	-3
Minskning antal avdelningar i procent	0	6%	0%	13%	19%

Södra Gotlands förskoleområde är i dagsläget fortfarande ett stabilt område där barnantalet till och med ökar i Hemse, vilket innebär att Tallen utökar med en avdelning under våren 2026. Prognosen spås dock få en procentuell minskning inom en tioårsperiod.

Befolkningsprognosen är inte tydlig med exakt var på Sudret minskningen kommer att ske, men Öja förskola är den förskola som är först drabbad av det minskade barnantalet. Förskolan i Öja kommer inte ha ett barnunderlag som täcker en avdelning till hösten 2026.

2. Bedömning

2.1. Helhetsperspektivet på Förskolan Gotland

Den minskning som sker i öns förskoleområden är ojämnt fördelad. Några områden ser i dagsläget ut att drabbas väldigt lite och i andra områden blir minskningen av barn mycket kännbar. Ett redan litet förskoleområde som ska täcka ett större geografiskt område får svårare att organisera sig för minskningarna, än områden med flera förskolor som ligger nära varandra.

Förskolan Gotland arbetar med gemensamt ansvar för ekonomin på helheten. Hittills har organisationen kunnat arbeta för en ekonomi i balans genom att större förskolor har vägt upp för mindre förskolor i de ekonomiska resultaten. Det som gör det svårt för mindre förskolor att hålla budget är de kostnader som bemanningen skapar för att kunna säkerställa öppettiderna på de tolv timmar som förväntas. Detta ger färre barn per årsarbetare. De större förskolorna kan organisera sig annorlunda och ha fler barn per årsarbetare och därmed få en budget i balans. De större förskolorna är attraktiva eftersom

de kan erbjuda fler kollegor och har oftast färre barn per förskollärare vilket ger en ökad kvalitet i undervisningen.

Det går inte heller att förutse om det kommer att ske nybyggnationer som eventuellt lockar småbarnsfamiljer som gör att det ytterligare kan förändra kartbilden för ett område gentemot nuvarande prognos. Problemet med att förutspå befolkningsprognoser lyfts även av PWC ” Kalkylerna tar sin utgångspunkt i regionens befolkningsprognos. I denna ligger antaganden om demografiska händelser såsom inflyttning och antalet födda. Det finns alltid en risk att prognoserna slår fel och att regionens befolkningsstruktur blir en annan och planeringen slår fel.”¹

Kommunala förskolor och fristående förskolor påverkar varandra. Det är svårt att veta vilka fristående enheter som framöver med minskade barnkullar kommer att kunna bibehålla sin verksamhet och vilka som inte kommer kunna fortsätta vara kvar. Om fristående förskolor lägger ned är det kommunens ansvar att tillgodose förskoleplats.

2.2. Slutsats

Det finns några förskoleområden som utifrån prognosen redan har minskade barnkullar och som även visar att det fortgår fram till 2034. De mest drabbade förskoleområdena är Norra Gotland (59 procent), Östra Visby (41 procent) och Mellersta Gotland (52 procent).

Norra Gotlands förskolor täcker området för de föräldrar som bor på Norra Gotlands nordligaste delar. Förvaltningen lämnar inget förslag kring avveckling av enheter i dagsläget.

I Mellersta Gotlands förskoleområde ligger några av förskolorna relativt nära varandra vilket, till skillnad mot Norra Gotland, gör det möjligt att balansera upp det ekonomiska läget genom att avveckla en enhet. Förskolan i Vänge som tidigare inte drabbats av det minskande barnantalet har under 2025 minskat i antal barn och kommer även framåt att minska ytterligare. Förskolan har också ett större behov av periodiskt underhåll inom några år med omfattande verksamhetsanpassningar.

I Västra Visbys förskoleområde ska förskolan Linden avvecklas och flyttas till Humlans förskola när den är färdigställd årsskiftet 2026/2027. Detta kommer påverka ekonomin i positiv riktning genom att förvaltningen slipper lokalhyror och skapar möjlighet att förskolan Humlan blir en större och mer bärkraftig enhet.

Förvaltningen förordar att en fortsatt kontinuerlig översyn pågår under de kommande åren då det finns risk för att prognosen för nästa år kan visa ytterligare minskningar av barn och det kan även visa en förändring på fördelning av dessa minskningar. Det kommer framöver att krävas ytterligare förändringar som behöver föreslås i takt med minskningarna för att bibehålla budget i balans. Även PWC rekommenderar att säkerställa långsiktighet genom kontinuerligt arbete. ” Säkerställ långsiktighet i planeringen – arbeta kontinuerligt med det långsiktiga perspektivet. Treårsperspektivet räcker inte när utvärdering/planering ska göras av begreppet god ekonomisk hushållning”²

¹ PWC Region Gotland långsiktig finansiell analys, slutlig rapport 23115, sid 70

² PWC Region Gotland långsiktig finansiell analys, slutlig rapport 23115, sid. 74

Nedanstående tabell visar besparing per år om beslut fattas samt tidigare beslut som har verkställts och kommer att verkställas:

Förskola	Städ	Lokalhyra	
Klubbsvampen	210 000 kr	635 928 kr	
Linden	136 000 kr	643 092 kr	
Bryggaren	168 000 kr	424 680 kr	
Persgränd	158 000 kr	401 000 kr	
Vänge	220 000 kr	523 000 kr	
TOTAL BESPARING	892 Tkr	2 628 Tkr	3 520Tkr

3. Konsekvensanalys i ett tvärperspektiv

3.1. Miljömässig hållbarhet

Ur ett hållbarhetsperspektiv bör det lyftas in att det här finns en möjlighet att minska energiförbrukning och resursanvändning. Att göra färre förskolor i Visby med bibehållet antal avdelningar i stället för flera mindre förskolor är gynnsamt då det minskar uppvärmningskostnader, belysning, transporter med mat och förbrukningsvaror samt ekonomisk hushållning genom att kunna beställa råvaror och material i större mängd. Det sista minskar även på förbrukning av förpackningsmaterial. Färre transporter bidrar även till minskade koldioxidutsläpp.

3.2. Social hållbarhet

Alla barn har rätt till förskoleplats oavsett geografiskt läge eller socioekonomisk bakgrund. För att kunna säkerställa små enheter på landsbygden behöver det i Visby organiseras så det inte blir för små och kostsamma förskolor då ekonomin på helheten blir ansträngd och kvaliteten i undervisningen riskerar att sänkas utifrån att bemanningen blir för kostsam för att endast säkerställa öppettider.

Ytterligare en aspekt av social hållbarhet kan vara att planera för samarbete mellan förskola och äldreboende. Här finns utvecklingspotential kring problematiken med minskat barnafödande och en ökad äldre befolkning. Fortsatt beskrivning finns i kapitel 4 om utmaningarna med att möta en ökande åldrad befolkning.

3.3. Ekonomisk hållbarhet

Eftersom förskolorna på Gotland står inför utmaningar med minskande barnantal kan det vara avgörande att fokusera på ekonomisk hållbarhet. Detta inkluderar att hitta effektiva sätt att använda resurserna, minska onödiga kostnader och säkerställa en långsiktig finansiell stabilitet för förskoleverksamheten. Här finns gemensamma lösningar som beskrivs ur miljömässig hållbarhet: minskat antal transporter minskar bränslekostnader, storpack är billigare i inköp, färre lokaler minskar kostnader för uppvärmning, belysning, underhåll av lokaler samt daglig skötsel av inomhus och utomhusytor.

3.4. Jämställdhetsperspektiv

Risker med en förändrad förskoleorganisation skulle kunna vara:

- Arbetsliv och föräldraskap: Minskande barnantal och förändringar i förskoleverksamheten kan påverka föräldrars möjligheter att kombinera arbete och

föräldraskap på ett jämställt sätt. Om förskolor minskar i antal eller avdelningar kan det leda till längre kötider eller svårigheter att hitta lämplig barnomsorg, vilket kan påverka föräldrars möjligheter att delta i arbetslivet eller andra aktiviteter på ett jämställt sätt.

Genom noggrann planering av minskat antal förskolor i Visby kan detta undvikas helt. Det finns idag ingen oro kring att det inte ska finnas platser till de barn som önskar utifrån den prognos som är lagd. Om det skulle börja peka på en sådan trend är det bra att ha lokaler redo, dvs att inte alla lokaler sägs upp, alternativt att lokaler vid byte av verksamhet kan inhysa exempelvis äldreboende för att vid behov kunna integrera verksamheterna med varandra.

- **Föräldrars ansvarsfördelning:** Förändringar i förskoleverksamheten kan påverka fördelningen av ansvar och arbetsuppgifter mellan föräldrar, särskilt om det finns en traditionell könsrollsuppfattning där den ena parten förväntas ta större ansvar för barnomsorgen. Om föräldrar inte har tillgång till lämplig barnomsorg kan det påverka deras möjligheter att delta i arbetslivet och andra aktiviteter på ett jämställt sätt.

För de föreslagna förändringar i Visbyområdet är risken liten att det här uppstår då det inte är långa avstånd mellan förskolorna och kommunikationen inte blir ett problem. Det här blir mer en aspekt att väga in vid förändringar i glesbygd.

4. Utveckling för att möta utmaningarna med en åldrande befolkning

Genom att planera för förskola och äldreboende i gemensamma lokaler skulle Region Gotland även kunna främja ett intergenerationellt lärande, det vill säga lärande över generationsgränser. Detta skulle kunna skapa meningsfulla och berikande upplevelser för båda generationer. Idag har den äldre och yngre generationen en minskad interaktion. Här finns flera områden som skulle kunna utvecklas såsom till exempel odling, handarbete, konst, musik, laga och reparera där de äldre kan bidra med kunskap och erfarenheter tillsammans med barn och personal på förskolorna. Äldre och barn kan tillsammans utforska kreativa uttryckssätt.

Den här modellen av arbetssätt skulle kunna ge ömsesidigt lärande, social samhörighet, ökad livsglädje för de äldre samt social utveckling för de yngre.

Utifrån förskolans läroplan Lpfö 18 skulle följande områden kunna täckas in:

1. **Socialt och emotionellt lärande:** Samarbetet mellan förskola och äldreboende främjar social interaktion och känslomässig utveckling för både barn och äldre. Genom att interagera med äldre får barnen möjlighet att utveckla empati, respekt och förståelse för andra människors känslor och behov.
2. **Språkutveckling och kommunikation:** Genom att delta i samtal och aktiviteter med äldre personer får barnen möjlighet att träna sin språkutveckling och kommunikationsförmåga. Äldre personer kan bidra med berättelser, erfarenheter och kunskap som stimulerar barnens språkliga utveckling och lärande.
3. **Kulturell förståelse och respekt för olikheter:** Genom samarbete med äldre personer från olika bakgrunder och livserfarenheter kan förskolor främja kulturell förståelse och

respekt för olikheter. Genom att lära känna och interagera med äldre från olika kulturella och sociala sammanhang får barnen möjlighet att utveckla en öppenhet ökad förståelse och tolerans för mångfald.

4. Hälsa och hållbar utveckling: Genom att delta i gemensamma aktiviteter som trädgårdsarbete, promenader eller matlagning kan både barn och äldre främja sin fysiska hälsa och välbefinnande. Dessutom kan samarbetet mellan förskola och äldreboende främja förståelsen för hållbar utveckling och miljömedvetenhet genom att exempelvis utforska naturen tillsammans eller återvinna material för olika projekt.
5. Lek och kreativitet: Genom att delta i gemensamma aktiviteter och projekt kan barnen och de äldre stimuleras till lek och kreativitet. Genom att utforska olika konstnärliga och kreativa uttrycksformer tillsammans kan både barn och äldre uppmuntras till att utforska sin fantasi och kreativitet.

Genom att integrera samarbetet mellan förskola och äldreboende i förskolans verksamhet kan man på ett meningsfullt sätt främja flera viktiga mål och delar av läroplanen, samtidigt som man skapar positiva upplevelser och erfarenheter för både barn och äldre.

5. Referenser

- Framtidens förskola och grundskola - översyn (BUN 2019/1091), gällande utvecklingen förskolorna Bryggaren och Linden
- Långsiktig finansiell analys, Region Gotland - slutlig rapport 2023-11-25, PWC
- Delårsprognos barn och elevolymer 2025 – 2027 (BUN 2024/572)
- [Möten mellan generationer - En intervjustudie om äldre- och förskolepersonals uppfattningar om roller vid intergenerationella möten](#) (Examensarbete, Socionomprogrammet, Uppsala Universitet, 2017)